

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

ในบรรดาศาสนคติไทยที่ผูกเรื่องขึ้นโดยอาศัยเรื่องราวจากนิทานชาดก ผู้วิจัยให้ความสนใจเป็นพิเศษอยู่เรื่องหนึ่ง คือ เรื่องกาที เมื่อเอ่ยถึงชื่อ กาที อาจกล่าวได้ว่าคนไทยเกือบทุกคนรู้จักชื่อนี้ และเมื่อจะว่าผู้หญิงคนใดหลายใจก็มักจะเปรียบว่าเหมือนนางกาที ชื่อ กาที เริ่มเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปในหมู่คนไทยในปลายสมัยกรุงศรีอยุธยา เมื่อเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร (กุ้ง) กวีเอกในสมัยนั้นได้นำเรื่องราวบางตอนจากชาดกมาแต่งเป็นกาพย์ห่อโคลงเรื่อง เหงากาที กล่าวกันว่าบทประพันธ์นี้เป็นภาพสะท้อนชีวิตจริงของพระองค์ ชื่อ กาที จึงเป็นที่กล่าวขวัญกันโดยทั่วไปตั้งแต่บัดนั้น ต่อมาราวต้นรัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ กวีเอกในสมัยนั้น คือ เจ้าพระยาพระคลัง (หน) ได้นำเรื่องกาทีมาแต่งขึ้นใหม่ให้ความละเอียดยิ่งกว่าเก่า โดยแต่งเป็นกลอนสุภาพง่าย ๆ แต่ก็มีโวหารไพเราะ¹ จึงมีผู้นิยมนำไปใช้ร้องมโหรี² ทำให้เรื่องกาทียิ่งเป็นที่รู้จักแพร่หลายมากขึ้น

ล้อม เพ็งแก้ว ได้กล่าวไว้ในคำนำเอกสารหมายเลข 2 ซึ่งพิมพ์เผยแพร่เรื่องกาทีที่ได้จากจังหวัดเพชรบุรี ตอนหนึ่งว่า "การนำเสนอเรื่องนี้ก็ด้วยจุดมุ่งหมาย

¹ กรมหมื่นพิทยลาภพฤฒิยากร, พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกทรงฟื้นฟูวัฒนธรรม (พระนคร : โรงพิมพ์กิติประวัติ, 2502), หน้า 81.

² สมเด็จพระยาตากษัตริย์ราชานุภาพ, ประชุมบทมโหรีกับตำนานมโหรี (พระนคร : โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร, 2471), หน้า 63 (พิมพ์แจกในการกุศลพระราชทาน มหาอำมาตย์โท พระยาจินดาภิรมย์ราชสภาคี).

ใหญ่ 2 ประการ คือ เสนอเรื่องกาถิโวหารที่ 4 และเพื่อประกาศหาโวหารอื่น ๆ"¹

จากข้อความดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยคิดว่าน่าจะมีเรื่องกาถิสำนวนอื่น ๆ นอกเหนือไปจากที่ ล้อม เฟิงแกว กล่าวไว้ เมื่อทำการสำรวจข้อมูลได้พบว่า ยังมีเรื่องกาถิในรูปแบบต่าง ๆ อีกหลายสำนวน แต่ละสำนวนมีเนื้อหาแตกต่างกัน ค้วย เหตุนี้เอง ผู้วิจัยจึงเห็นสมควรที่จะศึกษาเพื่อให้เห็นความแพร่หลายของเรื่องกาถิ รวมทั้งเนื้อหาส่วนที่แตกต่างกันในแต่ละสำนวนอย่างชัดเจน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบเรื่องกาถิสำนวนต่าง ๆ ในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาให้เห็นถึงความแพร่หลายของเรื่องกาถิ

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยถือเอา กาถิคำกลอน ของเจ้าพระยาพระคลัง (หน) ซึ่งกรมศิลปากรอนุญาตให้สำนักพิมพ์แพรวพิทยาจัดพิมพ์จำหน่ายเมื่อ พ.ศ. 2515 เป็นหลักในการทำวิจัย เพราะมีผู้นักจัดและได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก โดยจะศึกษาใน คำนวณเนื้อหาและลักษณะการแต่ง ว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไรกับฉบับของ เจ้าพระยาพระคลัง (หน)

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ข้อมูลเรื่องกาถิสำนวนต่าง ๆ ทั้งร้อยแก้วและ ร้อยกรองเท่าที่พบต้นฉบับในปัจจุบัน จำนวน 19 สำนวน โดยผู้แต่งไม่น่า กุศลชาตก มหโมหรีเรื่องกาถิ กาถิคำกลอนฉบับที่ได้จากภาคใต้ และกาถิกลอนสวดเข้าเปรียบเทียบ ค้วย ทั้งนี้เพราะ กุศลชาตกมีเนื้อเรื่องเหมือนกาถิกาศิชาตก สำหรับมหโมหรีเรื่อง กาถิและกาถิคำกลอนฉบับที่ได้จากภาคใต้ เป็นสำนวนเดียวกับกาถิคำกลอนสำนวน

เรื่องกาถิอีก 3 โวหาร (สำนวน) ได้แก่ สำนวนเจ้าพระยาพระคลัง (หน) สำนวนนายโชติ มณีนันท์ และสำนวนนายตำรา ณ เมืองใต้.

¹"เรื่อง : กาถิ", (เพชรบุรี : วิทยาลัยครูเพชรบุรี, 2523), หน้า 1.
(เอกสารเผยแพร่หมายเลข 2 อัครสำเนา).

สำนวนเจ้าพระยาพระคลัง (หน) ส่วนกาถีกกลอนสวดพบว่า เป็นสำนวนเดียวกับ
กาถีก่าฉันท

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กำหนดโครงร่างวิทยานิพนธ์
2. สํารวจ ค้นคว้า และเก็บรวบรวมข้อมูลเรื่องกาถีก่าสำนวนต่าง ๆ
ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง
3. นำข้อมูลมาวิเคราะห์เปรียบเทียบ เรียบเรียงผลการวิจัยแล้วนำ
เสนอเป็นบท ๆ
4. สรุปผลการวิจัย

สมมุติฐานในการวิจัย

เรื่องกาถีก่าซึ่งมีที่มาจากนิบาตชาดกในชุดทกนิกาย พระสุตตันตปิฎกแห่ง
พระไตรปิฎก นับได้ว่าเป็นเรื่องที่แพร่หลายมากเรื่องหนึ่งในประเทศไทย เพราะ
มีปรากฏทั้งในรูปแบบวรรณกรรมร้อยแก้วและร้อยกรอง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบความเหมือนและแตกต่างกัน ตลอดจนความนิยมแพร่หลาย
ของเรื่องกาถีก่าสำนวนต่าง ๆ
2. ใช้เป็นแนวทางและเอกสารอ้างอิงแก่ผู้ที่สนใจจะศึกษาเรื่องกาถีก่า
หรือนิทานชาดกเรื่องอื่น ๆ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย